

STANOVISKO REPUBLIKOVEJ ÚNIE ZAMESTNÁVATEĽOV

Vízia spoločných postupov pri budovaní moderného pôdohospodárstva v horizonte roku 2035
<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/556>

Materiál v pripomienkovom konaní do 13.10.2021

Stručný popis podstaty materiálu najmä jeho relevancie z pohľadu RÚZ

Materiál bol predložený do medzirezortného pripomienkového konania Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR ako iniciatívny materiál

Cieľom a obsahom materiálu je najmä:

Víziou sú identifikované kľúčové potreby investícií, inovácií, digitalizácie, environmentálnych a krajinotvorných opatrení v jednotlivých oblastiach pôdohospodárstva, v kontexte existujúcich a budúcich smerovaní národných a nových výziev vyplývajúcich z medzinárodných politík a rámcových dokumentov na európskej aj globálnej úrovni. Návrh vízie je členený na jedenásť kapitol vrátane úvodu a záveru, v ktorých sú identifikované problémové oblasti pôdohospodárstva, ďalej sú v nej uvedené strategické ciele pre rozvoj pôdohospodárstva, komplexná analýza stavu a potenciálu rozvoja poľnohospodárstva a potravinárstva a obchodu, základné problémy rozvoja v oblasti lesného hospodárstva a udržateľného využívania a ochrany životného prostredia a klímy, ako aj potenciál rozvoja vidieckych oblastí a uspokojenie ich spoločenských požiadaviek a podpora výskumu, inovácií, zdieľania vedomostí a digitalizácie v poľnohospodárstve, lesníctve a na vidieku.

Postoj RÚZ k materiálu

Vízia je analyticko – syntetický dokument, skoncipovaný so zámerom pomenovať súčasný stav, východiská a očakávania rozvoja do roku 2027 a 2035, problémy rozvoja a návrh pro-rozvojových opatrení v piatich základných oblastiach. RÚZ k návrhu predkladá nižšie uvedené zásadné pripomienky.

Pripomienky RÚZ k predkladanému materiálu

1. Zásadná pripomienka k časti 6.3.1 Stručné zhodnotenie vertikál, bodu 8 Pestovanie obilnín a ich spracovanie v mlynskom priemysle a využitie v druhspracovateľskom priemysle, piatemu odseku (str. 49)

Znenie prvej vety navrhujeme nahradiť nasledovným znením: „Medzi prvovýrobou a spracovateľským priemyslom prakticky neexistuje vertikálna kooperácia, okrem spracovania kukurice na bioetanol, pri výrobe ktorého sa zároveň vyrábajú významné množstvá krmív.“.

Odôvodnenie:

Ročne sa v SR spracuje cca 350 000 ton kukurice na výrobu bioetanolu, pri ktorom sa zároveň vyrobí cca 80 000 ton krmív vo forme sušených kukuričných výpalkov (DDGS). Tieto sa umiestňujú na trhu chovu poľnohospodárskych zvierat v SR ako kvalitné domáce krmivo. Táto spolupráca medzi prvovýrobami a spracovateľmi je zabehnutá, vzájomne výhodná a podporuje zamestnanosť na vidieku a stabilitu hospodárenia farmárov.

2. Zásadná pripomienka k časti 6.3.1 Stručné zhodnotenie vertikál, bodu 8 Pestovanie obilnín a ich spracovanie v mlynskom priemysle a využitie v druhspracovateľskom priemysle, šiestemu odseku (str. 50)

Znenie poslednej vety navrhujeme nahradiť nasledovným znením: „Je nevyhnutné podporiť investičný rozvoj do modernizácie, výrobných zariadení, automatizácie výroby, nákupu moderných technológií pre inováciu produktov, zníženie energetického zaťaženia a úsporu emisií skleníkových plynov vznikajúcich pri pestovaní obilnín.“.

Odôvodnenie:

Emisie skleníkových plynov vznikajúcich pri pestovaní obilnín sú kľúčové pri spracovaní kukurice na bioetanol a veľmi vplyvajú na jeho emisnú stopu a celkové uplatnenie na trhu s bioetanolom. Nízka emisná stopa bioetanolu zabezpečuje jeho stabilný odbyť a tým aj stabilitu a prosperitu poľnohospodárskej prvovýroby.

3. Zásadná pripomienka k časti 6.6.2 Návrhy a opatrenia v oblasti v oblasti legislatívy, písm. b) (str. 70)

Za druhý bod navrhujeme doplniť nový bod v znení: „Ponechanie minimálnej doby nájmu 5 rokov, čím sa zabezpečí potrebná stabilita podnikateľského prostredia v poľnohospodárstve“.

Odôvodnenie:

Predmetné opatrenie je nevyhnutné pre zabezpečenie riadnej starostlivosti o pôdu a potravinovej sebestačnosti SR. Treba zdôrazniť, že z dlhodobého hľadiska je nevyhnutné vytvoriť podmienky pre investície do živočíšnej a špeciálnej rastlinnej výroby, ktorých vynaloženie i návratnosť často presahuje dobu piatich rokov, preto inštitút minimálnej doby nájmu nie je a nemôže byť jediným prostriedkom, vytvárajúcim vhodné podmienky na dlhodobé investície (túto funkciu plnia napr. inštitúty práva na primerané predĺženie času nájmu, práva na primeranú náhradu alebo prednostného práva). V prípade nájmu na dobu neurčitú navrhujeme zmeniť výpovednú lehotu na jednoročnú, vždy k 1.11., pričom aj v takomto prípade by ale mal nájom trvať najmenej 5 rokov. To znamená, že aj pre nájomnú zmluvu na podnikateľskú činnosť, dohodnutú na dobu neurčitú, má platiť minimálna doba nájmu päť rokov. Inak povedané, výpovedná lehota sa neskončí skôr, ako po piatich rokoch trvania nájmu, bez ohľadu na to, či ju vlastník podá napr. v treťom roku trvania nájmu. Aj počas prvých piatich rokov doby nájmu (bez ohľadu na to, či ide o nájom na dobu určitú alebo neurčitú) by však mal vlastník mať možnosť skončiť zmluvu výpoveďou z dôvodu nezaplatenia splatného nájomného napriek písomnému upozorneniu a z dôvodu porušenia podstatných zákonných povinností súvisiacich s riadnou starostlivosťou o pôdu.

4. Zásadná pripomienka k časti 6.6.2 Návrhy a opatrenia v oblasti v oblasti legislatívy, písm. b) (str. 70)

Za nový tretí bod navrhujeme doplniť nový bod v znení: „Vypustenie právnej úpravy umožňujúcej odstúpenie od zmluvy pri zmene vlastníckej štruktúry“.

Odôvodnenie:

S cieľom zabezpečenia stability podnikateľského prostredia v poľnohospodárstve máme za to, že je nevyhnutné vypustiť z právnej úpravy ustanovenie §12 ods. 6 zákona č. 504/2003 (odstúpenie od zmluvy pri zmene vlastníckej štruktúry), ktoré priamo odporuje základným zásadám súkromného práva, predovšetkým zásade pacta sunt servanda. Zmena majetkovej účasti, nezriedka i bez zmeny konečného užívateľa výhod, alebo spočívajúca v zmene majetkovej účasti medzi blízkymi osobami, ktorá je legitímnym právom zúčastnených osôb, nemôže byť spravodlivým dôvodom na predčasné ukončenie nájomného vzťahu. Účastníci nájomného vzťahu do neho vstupujú s legitímnymi očakávaniami jeho trvania a plnenia si povinností. Možnosť jeho predčasného ukončenia v dôsledku výkonu práva je v hrubom rozpore s princípom právnej istoty, oslabuje stabilitu podnikateľského prostredia a narúša pravidlá hospodárskej súťaže. Zároveň treba dodať, že takýto dôvod na predčasné ukončenie nájomného vzťahu žiadnym spôsobom nezabezpečuje ochranu verejného záujmu súvisiaceho s poľnohospodárstvom, či poľnohospodárskou pôdou. Naopak táto právna úprava vnáša do vzťahov v rámci poľnohospodárstva len obmedzenie, ktoré často-krát bráni rozvoju a napredovaniu účastníkov vzťahov k poľnohospodárskej pôde a nenapĺňa žiaden konkrétny záujem prospešný, či už širokej verejnosti alebo poľnohospodárom akejkoľvek kategórie.

5. Zásadná pripomienka k časti 6.6.2 Návrhy a opatrenia v oblasti v oblasti legislatívy, písm. b) (str. 70)

Za nový štvrtý bod navrhujeme doplniť nový bod v znení: „Uľahčiť prístup k pôde poľnohospodárom, disponujúcim právnym titulom k pôde“.

Odôvodnenie:

Právny poriadok musí zabezpečovať efektívny a rýchly prístup k pôde poľnohospodárom, disponujúcim právnym titulom k pôde. V záujme dosiahnutia diverzifikácie štruktúry aktívnych poľnohospodárov, osobitne v prospech malých, mladých, rodinných a začínajúcich poľnohospodárov, vyznieva táto potreba akútnejšie z dôvodu, že niektorí aktívni poľnohospodári zneužívajú súčasnú neúčinnú právnu úpravu na obštrukcie, spôsobujúce oddialenie prístupu oprávnených osôb k pôde aj o niekoľko rokov. Zároveň sa s týmto problémom stretávajú aj podniky, prevažne družstvá, ktoré v minulosti vydávali pozemky do náhradného užívania, v súvislosti s ich snahami o legalizáciu užívania niekdajších náhradných pozemkov ich súčasnými obhospodarovateľmi prostredníctvom na to určeného inštitútu podnájmu podľa § 12a zákona č. 504/2003, kedy sa častokrát preukáže, že obhospodarovateľ v skutočnosti nedisponuje právnym titulom na užívanie celej užíwanej plochy, avšak obštrukčným konaním spôsobuje oddialenie vrátenia pozemkov do užívania podniku, ktorý v minulosti tieto pozemky vydal. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že pod prístupom k pôde treba rozumieť prístup k pôde, ku ktorej má daný subjekt právny titul.

6. Zásadná pripomienka k časti 8.2. Podpora udržateľného rozvoja a efektívneho riadenia prírodných zdrojov ako je voda, pôda a vzduch, bodu B Využívanie a skladovanie hnojív, tretej odrážky (str. 83)

Znenie tretej odrážky navrhujeme nahradiť nasledovným znením: „Efektívne skladovať živočíšne odpady, konkrétne skladovanie kvapalín v izolovaných nádržiach od okolia alebo v cisternách s prístupom kyslíka a skladovanie maštalného hnoja bez alebo s minimálnym prídavkom vody na uľahčenie manipulácie a tak, že je uložený pod strechou s betónovou podlahou (týmto spôsobom sa dá eliminovať až 100% emisií N₂O), alebo zabezpečiť jeho skladovanie iným vhodným spôsobom, ktorým sa dosiahne potrebné zníženie emisií“.

Odôvodnenie:

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2284 zo 14. decembra 2016 o znížení národných emisií určitých látok znečisťujúcich ovzdušie, ktorou sa mení smernica 2003/35/ES a zrušuje smernica 2001/81/ES ustanovuje postup, ktorým je zastrešenie skladovacích zariadení na tuhý hnoj za účelom zníženia emisií z maštalného hnoja, za dobrovoľný a nie povinný. Smernica však zároveň v zmysle čl. 6 ods. 2, druhého pododseku umožňuje v prípade voľiteľného opatrenia (zastrešenie skladovacích priestorov) možnosť namiesto zavedenia takeého opatrenia, zavedenie opatrenia s rovnocenným zmierňujúcim účinkom. Skladovanie tuhých hospodárskych hnojív zastrešením skladovacích priestorov predstavuje pre podniky veľkú ekonomickú záťaž a je preto podľa nášho názoru vhodné aby mali tieto podniky možnosť výberu postupu, ktorý im najviac vyhovuje a je pre ne čo najmenej finančne zaťažujúci.

7. Zásadná pripomienka k časti 8.5 Komplexné pozemkové úpravy, druhému odseku (str. 100)

Znenie druhého odseku navrhujeme nahradiť nasledovným znením: „Nové usporiadanie pozemkov nie je v súčasnosti možné realizovať bez zásahu do vlastníckych a užívateľských práv. Pri usporiadaní pozemkov však bude nutné zabezpečiť legitímne očakávania dotknutých subjektov vyplývajúce z už uzavretých nájomných zmlúv a teda zabezpečiť aby nájomca, ktorý riadne a včas plní svoje záväzky zo zmluvy o nájme pôvodných nehnuteľností, mal prednostné právo na uzavretie zmluvy o nájme nových pozemkov na poľnohospodárske účely pri prevádzkovaní podniku za podmienok, ktoré sú dohodnuté pri nájme pôvodných nehnuteľností, a to na výmeru nových pozemkov zodpovedajúcu výmere pôvodných prenajatých nehnuteľností“.

Odôvodnenie:

Navrhujeme, aby v rámci komplexných pozemkových úprav ostala zachovaná právna úprava uvedená v § 14 ods. 8 aktuálne účinného zákona č. 330/1991 Zb., a teda, ak nájomca riadne a včas plní svoje záväzky zo zmluvy o nájme pôvodných nehnuteľností, má právo na uzavretie zmluvy o nájme nových pozemkov na poľnohospodárske účely pri prevádzkovaní podniku za podmienok, ktoré sú dohodnuté pri nájme pôvodných nehnuteľností, a to na výmeru nových pozemkov zodpovedajúcu výmere pôvodných prenajatých nehnuteľností, upravenú podľa § 13 ods. 1. Vyššie uvedené právo na uzavretie zmluvy o nájme nových pozemkov za pôvodných podmienok bolo do zákona č. 330/1991 Zb. pretavené zákonom č. 145/2013 Z. z. Dôvodom zavedenia tohto práva bolo obnovenie ústavnej zásady proporcionality nakoľko bolo (a stále je) potrebné a nevyhnutné upraviť režim dobrovoľne a dobromyseľne vzniknutých práv a záväzkov i k novým pozemkom, a to na dobu a za podmienok pôvodne dohodnutých. Aj keď vykonaním projektu pozemkových úprav zanikajú nájomné vzťahy k pôvodným nehnuteľnostiam, nakoľko zanikol predmet nájmu, neznamená to, že práva a povinnosti z pôvodného nájomného vzťahu tiež zanikli. Nerešpektovanie tejto skutočnosti by bolo nepriamym a neodôvodneným zásahom do práv zmluvných strán. Návrhom zákona dochádza k porušeniu všeobecných právnych zásad, konkrétne princípu právneho štátu a k rozporu s princípom právnej istoty a princípom predvídateľnosti práva. Uvedené vyplýva aj z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky, v zmysle ktorej, aj keď štát nekoná retroaktívne alebo nezasiaha do nadobudnutých práv (čo v tomto prípade jednoznačne zasiahne), môže vertikálnym mocenským zásahom, napríklad náhlou, resp. neočakávanou zmenou pravidiel, na ktoré sa adresáti právnych noriem spoliehali, porušiť princíp právneho štátu. V rámci právneho štátu, v ktorom je okrem iného garantovaná právna istota vrátane ochrany legálne nadobudnutých práv, ako aj legitímnych očakávaní, a tiež trvácnosť a stabilita právnych noriem, je zakázaná svojvôľa v činnosti orgánov verejnej moci (PL. ÚS 3/09-378). Zároveň upriamujeme pozornosť aj na fakt, že návrh zákona je v rozpore so záväzkami vlády prijatými v programovom vyhlásení vlády. V danom kontexte poukazujeme na priority vlády SR uvedené v programovom vyhlásení vlády spočívajúce v posilnení stability a predvídateľnosti práva a princípu právnej istoty prostredníctvom zavedenia a dodržiavania legislatívneho procesu založeného na transparentnosti, na dôslednom posúdení a zhodnotení vplyvov (t.j. impact assesment), na účelnosti (t.j. aby plnili ciele, pre ktoré boli vytvorené a zároveň neúmerne neobmedzovali podnikateľskú aktivitu), na tzv. evidence based policy (t.j. aby rozhodovanie o verejných politikách a legislatíve bolo robené vždy na základe dôkazov) a na dodržiavaní princípu proporcionality (Obnova dôvery v právny štát a zabezpečenie toho, aby zákon a spravodlivosť platili pre každého rovnako. Legislatívny proces na vládnej úrovni. PVV, str. 14).

Zdroj:

<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/556>